

Hortobágyi Gyöngyvér

50 év néptánc – Honnan hova?

Táncművész- és táncpedagógus-képzés a Magyar Táncművészeti Egyetemen (MTE Néptánc Tanszék)

Hazánkban a *Magyar Táncművészeti Egyetem* jelenleg az egyetlen állami fenntartású intézmény, ahol felsőfokú táncművész- és táncpedagógus-képzés folyik – mondhatam három évvel ezelőtt még a Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézete által szervezett, *A magyar néptánc évtizedei* című konferencián 2021. 02. 01-én.

Az előadás elhangzása – melynek e tanulmány annak írott változata – óta az egyetem jogállásában változás állt be, jelenleg a *Magyar Táncművészeti Egyetemért Alapítvány* hatásköre alá tartozik. Az alapítvány alapítója az MTE tv. 1. § (1) bekezdése alapján a magyar állam nevében eljárva Magyarország kormánya. Az alapítvány alapítói jogait az MTE tv. 1. § (4) bekezdése, valamint az alapítvány alapító okiratának II.2.1. alpontja alapján 2021. augusztus 1. napjától kezdődően az alapítvány kuratóriuma gyakorolja.

A Magyar Táncművészeti Egyetem jogelődjében, az *Állami Balett Intézet*ben 1971-ben indult a középfokú néptáncművészképzés. Az első legendás néptánc tagozatot Györgyfalvy Katalin és Timár Sándor vezette. A képzést Lőrinc György, majd Rábai Miklós és Novák Ferenc kezdeményezte, hogy a hivatásos együttesek számára biztosítsák a professzionális utánpótlást, és képzett táncosok kerüljenek a hivatásos néptáncegyüttesekbe. Az intézmény vezetői a két elismert szakember koreográfusi hitvallásának különbözőségében és módszerük magas szintű szakmai elismertségében látták a képzés sikerét. A *néptánc tagozat* a balettintézeti hagyományoknak megfelelően két műszakban dolgozott: délelőtt közismereti oktatás folyt, majd délután kettőtől fél hétig szakmai órák voltak a hét minden napján, hiszen a '70-es években még szombaton is volt iskola. A nap mindig klasszikus balettórával kezdődött, majd néptáncórákat tartottak, ezt a két főtárgyat egészítette ki eleinte a történelmi társastánc, az akrobatika, a népzene. A további tagozatok alaptantárgyai is ezek voltak, de idővel újabbak is beépültek, mint a modern tánctechnikák, a modern társastánc, a sztepp-technika, a színészi játék alapjai, valamint a táncjelírás mint a néptánclejegyzés, -olvasás notációs abc-je. A képzési struktúra folyamatos fejlődése garancia a néptánc tagozatot elvégző művészelöltek szakmai sokoldalúságára.

A későbbi *tagozatok oktatásakor* elsősorban Timár Sándor pedagógiai módszerét alkalmazta az *újabb pedagógusgeneráció*. Kiemelkedő képviselőiként tartjuk számon Zórándi Máriát, aki az első tagozaton végzett – és később az akkor még főiskola rektora lett –; Janek Józsefet, a Bartók Együttes egykori táncosát; Molnár Lajos „Pubit”, a Budapest Együttes szólistáját; Brieber Jánost, volt államis táncost; Horváth Mónikát, Béres Anikót, akik szintén itt végeztek, az Experidance és a Honvéd Táncszínház volt szólistáit, akik a korábbi években tanítottak a tagozaton.

A jelenlegi oktatógárda tagjai: Végső Miklós, aki az első tagozaton végzett, és az Állami Népi Együttes szólistája volt 29 éven keresztül; Ónodi Béla, aki szintén az Ál-

lami Népi Együttes táncosa volt; Rémi Tünde, Appelshoffer János, Juhász Zoltán, Harangozó-díjas művészek, akik mind itt tanultak és a Honvéd Táncszínház szólistái voltak; valamint jómagam, aki a második tagozaton végeztem. A folyamatos *oktatói utánpótlás* rendkívül fontos feladat. A jelenlegi gárda tagjai mind minősített tanárok. Akár a művész-, akár a pedagógusképzőn komoly tanulási folyamatnak kell megelőznie az új kollégák belépését, hiszen hiteles *mester és kiváló oktató* nem lesz egyik napról a másikra senki. Meggyőződésem, hogy rögtön a művészképző elvégzése után (már az MA-tanulmányok alatt) kell elkezdeni a pedagógiai ismeretek elsajátítását az iskolarendszerben a tapasztalt mesterek, oktatók mellett, ahogy erre példát mutatnak előttünk Zórándi Mária és Janek József kiváló pedagógusaink, akik asszisztensként kezdték tanári pályafutásukat Timár Sándor mellett. A jelenlegi mesterek is ezt az utat követték-követik, és így lehetnek-lehetnek a szakma legkiválóbb oktatói. E programunk keretében Gyetvai Júlia, a Magyar Állami Népi Együttes és Sáfrán Balázs, a Duna Művészegyüttes táncosai a következő generáció képviselői, akik 2017-ben végeztek a táncművész szakon, és utána a mesterképzésen szereztek pedagógusdiplomát. Oláh Nóra a frissen diplomázott évfolyamból (2020) nemcsak a gyakorlati órákon asszisztens, hanem Fügedi János mellett is a táncjelírás-mozdulatelemzés tantárgynál, ami külön öröm és dicsőség a képzés sikerességét illetően.

Oktatóink folyamatosan *képzik* magukat. Az utóbbi két évben Ónodi Béla DLA- és Kovács Henrik PhD-fokozatot szerzett.

A *tagozatok* eleinte négy-, majd háromévente követték egymást. A néptáncművészképzés 1992-ben színházi táncképzéssel bővült, majd 1998-ban főiskolai rangot kapott. 1992 és 2006 között 6 év volt a tanulmányi idő. Ebben a képzési formában az utolsó két évben csak elméleti órákon vettek részt a hallgatók az intézményben, a színházi gyakorlatot már a munkahelyükön végezték.

2007-től a bolognai rendszer bevezetésével a szak neve is megváltozott: *táncművész szak - néptánc szakirány* lett a hivatalos megnevezés. A képzési idő kettő plusz három - azaz öt - évre módosult, ez két év felsőfokú előkészítő szakmai tanulmányt, majd három év főiskolai alapképzést jelent. Mivel a táncművészképzés a felsőoktatás hatályos rendelete szerint [felsőoktatási törvény, 144. § (3) bekezdés] már a harmadik középiskolai évvel párhuzamosan megkezdődik, a táncművész BA-szak felvételi vizsgája az egyetemen belül az előző tanév, vagyis az előkészítő szakmai képzés második év végi vizsgája. Azaz a felsőoktatási alapképzés első két éve párhuzamosan folyik a közoktatás harmadik-negyedik osztályával, majd a hallgatók egy évvel az érettségit követően befejezik tanulmányaikat. Megfelelő előképzettséggel természetesen bárki jelentkezhet e felsőoktatási alapképzésre. Az egyetem akkreditálta a kétéves mesterszakot a táncművészek számára néptánc, illetve klasszikus balett szakirányon, ami táncművészképzésen a legmagasabb végzettséget jelenti.

1971 óta a *tizennégy évfolyamon 371 fő* végzett *néptáncművészként*. Jelenleg a 15. tagozaton 26 fő tanul. *Állandó feladat*, hogy a kor kihívásának megfelelően a *legszínvonalasabb képzésben* részesítsük a művészképző tanulóit, hallgatóit. A kétéves, felsőfokú tanulmányokra előkészítő képzés táncanyagának fontos megalapozó szerepe van a főiskolai tananyag későbbi elsajátításában. Rendkívül felelősségteljes két év ez, hiszen gyermekek sorsa függ a képzés színvonalától, a pedagógiai módszerektől, a pedagógus személyiségektől. A félévi és év végi vizsgákon nemcsak a diákok

vizsgáznak, hanem az oktatók is. A rostavizsgákon született lelkiismeretes döntéseken múlik, hogy a bennmaradt növendék a felsőfokú képzésben teljesíteni tudja-e majd az előírt tananyagot, felkészítették-e a feladatra, azt oly mértékben tudja-e majd el-sajátítani, hogy a képzés végén, a táncművészdiploma átvétele után a munka vilá-gában is sikeres legyen.

Ennek érdekében kiemelt feladat a *tananyag állandó fejlesztése, aktualizálása*, hi-szen akár a hivatásos együttesek repertoárját figyelve, akár a pedagógiai módszerek alakulását szem előtt tartva, az oktatás fő feladata naprakész, legmagasabb szintű tudást nyújtani az egyetem valamennyi hallgatójának.

A tanszék által eddig megvalósított képzés bizonyítottan helyes, hiszen a művész-képző hallgatóinak előadóművészi megjelenései egyre magasabb elismerést váltanak ki a tánctudás, a technikai előrelépés, a megjelenés, a kivitelezés, az előadói kvalitás fejlődése tekintetében. A műsor-összeállítástól és annak jellegétől függetlenül – legyen az betétszám, önálló est, képesítő- vagy koncertvizsga.

A táncos életpályamodell szem előtt tartása mellett fokozott *figyelmet fordítunk a közismereti tárgyak oktatására* is. A Nádasi Ferenc Gimnázium tanári karával szo-roosan együttműködve folyamatosan követjük a növendékek tanulmányi eredményeit, továbbtanulási lehetőségeiket szem előtt tartjuk.

A Magyar Táncművészeti Egyetem legjobb tudása szerint felkészíti a végzősöket a kihívásokra. A képzés minőségének egyik legnyilvánvalóbb bizonyítéka, hogy *az utol-só négy tagozat szinte minden táncosa szerződést kapott* a koncertvizsgáját követően.

Az alapidiploma megszerzése és a sikeres felvételi vizsga után egyenes út vezethet a tánctanári pálya felé is.

(Néptáncpedagógus, majd táncos és próbavezető alapszak, tánctanár mesterszak)

Az Állami Balett Intézet 1977-ben adott ki először főiskolai táncpedagógus-diplomát [4/1975. (IX. 14.) sz. rendelet, 6. §, Művelődésügyi Minisztérium]. A már nevében is *néptáncpedagógus-képzés* 1980-ban indult el Timár Sándor tánctanulási-tánctanítási koncepciója alapján. Négy tanévet ölelt fel, s *vidéki* pedagógusképző intézményekben is folyt kihelyezett oktatás (Szombathely, Kecskemét, Sáropatak, Nyíregyháza).

A jogszabályi változások miatt (évekig nem engedélyezték a kihelyezett képzése-
ket) végül 2016-tól már csak a Nyíregyházi Egyetemen van – együttműködési szerző-dés értelmében – BA-képzés a helyi és a Magyar Táncművészeti Egyetem oktatóinak szoros kapcsolattartása mellett. A tananyag a budapesti intézmény, a Koreográfus-és Pedagógusképző Intézet táncos és próbavezető szakának anyagával azonos, az elméleti és gyakorlati törzsanyag nem térhet el egymástól. A 2019/2020-as tanévtől kihelyezett képzést indítottunk el az öt erdélyi hivatásos együttes táncosai részére Marosvásárhelyen: Maros Művészegyüttes (Marosvásárhely), Háromszék Táncegyüt-tes (Sepsiszentgyörgy), Udvarhely Táncműhely (Székelyudvarhely), Hargita Nemzeti Székely Népi Együttes (Csíkszereda). Az oktatógárda zömével egyetemünk munka-társaiból áll, de néhány elméleti tárgyra a Marosvásárhelyi Egyetem delegál tanerőt. A Nagyvárad Táncegyüttes táncosai a nyíregyházi képzésen vesznek részt ugyan-
ennek a programnak a keretében.

A *pedagógusképzésben* is bevezetésre került a *bolognai rendszer*, ezért a struktú-rája, tematikája is megváltozott, igazodott az új keretekhez. 2007 óta az *alapképzésen*

táncos- és próbavezető-képzettséget lehet szerezni, melyre a kétéves, 120 kredites *tánc-tanár mesterszak* épül. Az egyéves, 60 kredites tánc-tanár mesterszak azoknak ad egyetemi végzettséget, akik a korábbi rendszerben a négy évfolyamos néptáncpedagógus-képzést végezték el.

Timár növendékei, akik ma az egyetem oktatógárdájának nagy részét képezik, a tanult, átvett módszer mentén, az új pedagógiai lehetőségeket kihasználva, újabb módszereket fejlesztenek ki és építenek be az intézmény alap- és mesterképzésébe. Ezen az irányon is a szakma elismert oktatói tanítanak, a teljesség igénye nélkül: Lévai Péter, Kovács Henrik, Fügedi János, Dóka Kriszta, Sándor Ildikó, Kóvágó Zsuzsa, Héjja Bella, Végső Miklós, Ónodi Béla, Appelszoffer János, Rémi Tünde, Sáfrán Balázs, Gyetvai Júlia és jómagam.

Táncosvégzettséget ad az *alapképzés*, amely során a gyakorlati oktatás kerül előtérbe, a módszertan elsősorban a próba levezetéséről, a rendező, a koreográfus segítségéről, illetve az asszisztensi feladatok elvégzéséről nyújt szakmai tudást. A képzésen tapasztaltak alapján folyamatosan vizsgáljuk, monitorozzuk az eredményeket. A fejlesztéskor mindenkor a minőségbiztosítás követelményei mellett mérlegeljük és veszünk figyelembe a hallgatói reflexiókat. Az akkreditáció adta lehetőségek mentén *a tananyag fejlesztése, bővítése, szűkítése, esetleg átértékelése*, az esti képzés szakmai színvonalának lehetséges emelése az *állandó feladat*.

Az alapszakok tantervi összehangolása elengedhetetlen. Fontos, hogy legyen továbblépési lehetőség a művészeti BA-szakon tanulóknak, ezért a *táncművészképzés képzési programját, órahálóját kompatibilissé tettük a Koreográfus- és Pedagógusképző Intézetben folytatott TÉP-képzés (táncos és próbavezető szak) tantervi órahálójával*. A szabadon választható tárgyak keretében lehetőséget teremtettünk a pedagógiai-pszichológiai tárgyak felvételére, így a művészdiploma kézhezvétele után diákjaink közvetlenül jelentkezhetnek a 120 kredites MA-tánc-tanárképzésekre akár néptánc, akár balett vagy modern szakirányon. Ezzel a lehetőséggel a képzés utolsó évében élhetnek a hallgatók. Az elmúlt négy évfolyamban sikeresen működött a kezdeményezés, mert több táncművészhallgatónk már végzett vagy jelenleg is hallgató a 120 kredites MA-táncpedagógus balett vagy néptánc szakirányon.

A Magyar Táncművészeti Egyetem táncművész szakos BA-hallgatóinak életpályamodellel előrevetítéseként a mesterszak 120 kredites képzése a megfelelő képzési forma, hogy a táncművészpálya befejezése után pedagógusként kezdhessék meg pályafutásukat.

A mentortanári képzés 2011-ben indult el, amely a mesterszakot végző hallgatók tanítási gyakorlata helyszíneinek, a partneriskola-hálózat kiépítésének alapfeltétele. Ez utóbbiba csak olyan intézmények jelentkezhetnek, amelyeknek oktatói néptáncpedagógus- és/vagy mesterszakvégzettséggel rendelkeznek. Célunk, hogy országos kiterjedésű hálózattá fejlődjön, és sikeres legyen. Jelenleg 61 partneriskolával van élő szerződése az egyetemnek.

A Magyar Táncművészeti Egyetem képzései hazai és nemzetközi viszonylatban is egyedi és világszínvonalú a művész- és a pedagógusképzésben egyaránt. Mi sem bizonyítja jobban, hogy a táncművészek elhelyezkedési mutatója szinte 100%-os. Az egyetemen végzett táncpedagógusok országszerte lefedik az alap- és középfokú mű-

vészeti iskolák tánctagozatait. A Kőrösi Csoma Sándor- és a Petőfi Sándor-programon keresztül számtalan nálunk végzett hallgató segíti a határon túli és a diaszpóra magyarságának, hogy identitásukban a tánc nyelvén megerősödjének, a magyar kultúra iránt még fokozottabban köteleződjenek el.

Irodalomjegyzék

- BOLVÁRI-TAKÁCS Gábor: *Táncos tanévek*. Bp., Magyar Táncművészeti Egyetem, 2017.
- *Magyar Táncművészeti Főiskola 1950–2000*. Szerk. BOLVÁRI-TAKÁCS Gábor, Bp., Studio 2000 kreatív ügynökség, 2000.
- *Magyar Táncművészeti Főiskola*. Szerk. BOLVÁRI-TAKÁCS Gábor, Bp., Studio 2000 kreatív ügynökség, 2003.
- *Magyar Táncművészeti Főiskola*. Szerk. BOLVÁRI-TAKÁCS Gábor-SCHANDA Beáta-ZSÁMBOKI Marcell, Bp., Magyar Táncművészeti Főiskola, 2010.
- *Mozaikok a Magyar Táncművészeti Főiskola első ötven évéről*. Szerk. FODOR Antal, Bp., Planétás Kiadó, 2001.
- *Állami Balett Intézet 1950–1985*. Szerk. HORVÁTNÉ BÁNKI Dóra, Bp., Állami Balett Intézet Titkársága, 1986.
- *Magyar Táncművészeti Főiskola/Egyetem évkönyve 2016/2017*. Szerk. SCHANDA Beáta, Bp., Magyar Táncművészeti Egyetem, 2019.
- *Magyar Táncművészeti Főiskola évkönyve 2015/2016*. Szerk. SCHANDA Beáta, Bp., Magyar Táncművészeti Főiskola, 2018.
- *Magyar Táncművészeti Főiskola tizenöt év története*. Szerk. SCHANDA Beáta, Bp., Magyar Táncművészeti Főiskola, 2016.
- <http://www.mte.eu> (utolsó letöltés: 2023. 01. 06.)